

FIAR
2009

 APAPR

Media XPRIMM

Peisajul pensiilor private in Europa Centrala si de Est

Mihai BOBOCEA
Secretar General
APAPR

Daniela GHETU
Director Editorial
Media XPRIMM

ZIUA PENSILOR PRIVATE, FIAR 2009

Despre APAPR

- Asociația pentru Pensile Administrate Privat din România
- 20 membri: 15 administratori + 5 depozitari = 99% din piața de pensii private
- 5 milioane de participanți la fondurile de pensii private (Pilon II + Pilon III);
- credem în:
 - etica profesională
 - transparență
 - eficiență
 - apărarea celor mai bune interese ale participanților și ale membrilor APAPR.

FIAR
2009

Despre Media XPRIMM

- Grup de media si relatii publice specializat in asigurari & pensii;
- 11 ani de activitate
- 12 editii de FIAR si 4 editii de Ziua Pensiiilor Private;
- Numeroase conferinte de specialitate, cu caracter regional, national sau international
- Publicatii in domeniul pensiilor private:
 - portal web specializat – www.pensiileprivate.ro;
 - newsletter specializat – Buletinul de Pensii XPRIMM Pensii;
 - revista PRIMM Asigurari&Pensii.

APAPR

Media XPRIMM

ZIUA PENSIIILOR PRIVATE, FIAR 2009

Agenda

- 1. Pensiile private in ECE: unde ne aflam?**
- 2. 15 ani de pensii private in regiunea ECE**
- 3. Experiente regionale relevante**
- 4. Modelul multifond: experiente, perspective**
- 5. Randamentele pensiilor private: studii de caz**
- 6. Plata pensiilor private (payout phase)**
- 7. Riscul politic, mai mare decat riscul investitional**
- 8. Recomandarile institutiilor internationale**

1.1 Pensile private in ECE: unde ne aflam?

PENSII PRIVATE OBLIGATORII (PILONUL II)							
PARTICIPANTI (mii persoane)				ACTIVE (mil. EUR)			
Stat	2008	2007	%	Stat	2008	2007	%
Polonia	13824	13134	5,3%	Polonia	33400	38826	-14,0%
Romania	4532	3824	18,5%	Ungaria	7029	7813	-10,0%
Bulgaria	3035	2848	6,6%	Croatia	3084	2867	7,6%
Ungaria	2949	2788	5,8%	Slovacia	2231	1421	57,0%
Slovacia	1483	1561	-5,0%	Slovenia	1400	1200	16,7%
Croatia	1476	1396	5,7%	Bulgaria	929	838	10,9%
Letonia	1066	998	6,8%	Estonia	727	703	3,4%
Lituania	957	880	8,7%	Letonia	656	344	90,7%
Estonia	580	554	4,7%	Lituania	652	489	33,3%
Slovenia	550	520	5,8%	Romania	209	0	n.a.
TOTAL	30452	28503	6,8%	TOTAL	50317	54501	-7,7%

Sursa: autoritati de supraveghere, asociatii fonduri de pensii, estimari proprii

1.2 Pensile private in ECE: unde ne aflam?

PENSII PRIVATE FACULTATIVE (PILONUL III)							
PARTICIPANTI (mii persoane)				ACTIVE (mil. EUR)			
Stat	2008	2007	%	Stat	2008	2007	%
Cehia	4296	3962	8,4%	Cehia	6999	6084	15,0%
Ungaria	1370	1385	-1,1%	Ungaria	2623	3094	-15,2%
Slovacia	822	798	3,1%	Slovacia	917	759	20,8%
Bulgaria	604	593	1,9%	Bulgaria	246	347	-29,1%
Letonia	178	143	24,5%	Letonia	116	102	13,7%
Romania	151	51	196,1%	Croatia	109	95	14,7%
Croatia	128	104	23,1%	Slovenia	65	55	18,2%
Estonia	53	42	26,2%	Estonia	52	71	-26,8%
Slovenia	40	30	33,3%	Romania	21	4	425,0%
Lituania	22	21	4,8%	Lituania	18	30	-40,0%
TOTAL	7664	7129	7,5%	TOTAL	11166	10641	4,9%

Sursa: autoritati de supraveghere, asociatii fonduri de pensii, estimari proprii

2. 15 ani de pensii private in regiunea ECE

Sirul reformelor in ECE	
1994	Cehia III ; Ungaria III ; Bulgaria III
1995	
1996	
1997	Slovacia III
1998	Ungaria II ; Letonia III ; Estonia III
1999	Polonia II si III
2000	Slovenia II si III
2001	Letonia II
2002	Bulgaria II ; Estonia II ; Croatia II si III
2003	
2004	Lituania II si III
2005	Slovacia II
2006	
2007	Romania II si III

PREZENT (dec. 2008):

- > 300 de fonduri de pensii;
- active nete = 61,5 mld. euro;
- 38,1 milioane de participanti;
- diferente esentiale in detaliile constructiei institutionale.

VIITOR (estimari 2015):

- active nete ~ 200-250 mld. euro;
- ~ 50 de milioane de participanti.

3.1 Experiente regionale relevante: Polonia

- Cea mai importanta piata de Pilon II din regiune
- Piata-etalon pentru Romania (demografie similara), care a urmat indeaproape evolutiile pietei poloneze
- Fondurile de pensii (Pilon II) au avut performante remarcabile (peste inflatie, peste fondurile mutuale), stimuland dezvoltarea economiei, a Bursei si pietelor financiare
- Piata in curs de liberalizare (procedura de infringement a CE vs. limita de 5% impusa plasamentelor in afara Poloniei)
- 2009 - plata primelor pensii private la termen (insa primul val cu adevarat semnificativ de plata vine in 2014).

3.2 Experiente regionale relevante: Ungaria

- Prima reformatoare din regiune, cu PIII in 1994 si PII in 1998
- Ambele pietele - dezvoltare puternica, ritm asemanator
- Piata de pensii facultative foarte diversa (>60 de fonduri)
- 1998-2002: tentativa de a impune o garantie excesiva in Pilonul II (randamente > x% dintr-un cos de titluri de stat HUN pe termen lung). Esec, eliminata in 2002
- 1 ianuarie 2009 - introducerea modelului multifond in PII, (design inspirat din experienta regionala precedenta)
- Pilonul III a intrat deja in faza de plata a pensiilor private, Pilonul II asteapta pana in 2018

3.3 Experiente regionale relevante: Cehia

- Pilonul III – cea mai importanta piata ECE
- Pilonul II – in dezbatere
- Pilonul III extins = fonduri de pensii (subventie + stimulent fiscal) + produse de asigurare de viata + anuitati
- Problema principala – valoarea mica a contributiei individuale (20-25 EUR / luna, adica ~300 EUR / an)
- Garantia absoluta de randament: >0% pe an
 - plafoneaza performantele fondurilor de pensii
 - randament de la lansare (15 ani) > inflatia
- Perspective:
 - Introducere P II (voluntar, contributie 6%, din 2011)
 - Modificare P III (multifond, fara garantia absoluta)

4.1 Modelul multifond – experienta regionala

- adoptat in 5 state ECE (tarile baltice 2002-2003-2004, Slovacia 2005 si Ungaria 2009)
- Planuri si perspective in adoptarea multifondurilor:
 - Bulgaria: pentru Pilonul III (din 2010)
 - Cehia: pentru Pilonul III, varianta 2 (din 2011)
 - Polonia: proiect legislativ, dezbateri in curs
 - Romania (probabil din 2011)

UNGARIA (2009):

- redistribuire prin optiune / dupa numarul de ani ramasi pana la pensie
- mecanism de protectie si “pilot automat”
- distributie implicita, fondurile au limite investitionale implicite

4.2 Modelul multifond in RO? DA! Dar nu oricum

- **Important:** reguli implicite optime.
 - Cu / fara optiune?
 - Daca da → libertate mai mare si transparenta
→ costuri mai mari.
- Redistribuire dupa varsta / ani pana la pensie? ce limite?
- Fonduri: → cate (2, 3, 5?)
→ cu ce limite investitionale si ce riscuri?
- Cu sau fara fond implicit - care sa fie optiunea implicita?
- Multifondurile → comisioane diferite de administrare –
mai mari la fondul de actiuni, mai mici la cel prudent
→ valoare - pot fi modificate comisioanele?

4.2 Modelul multifond in RO? DA! Dar nu oricum

Transferul participantilor intre fonduri

→ automat, la atingerea unei varste

→ cu o tranzitie lenta (vezi Chile), pentru a evita marcarea pierderii dupa o scadere a burselor?

Problema → costuri

→ potential risc de imagine

Solutia: cele mai bune practici regionale si globale, consultari si dezbateri cu piata si specialistii in investitii.

5. Randamentele fondurilor de pensii private

UNGARIA, Pilonul II (1998-2008):

- randament mediu de 7,5% pe an;
- inflatie medie de 7% pe an => Pilonul II a depasit inflatia

POLONIA, Pilonul II (1999-2009 apr.):

- randament mediu de 9,45% pe an;
- inflatie medie de 3,25% pe an => Pilonul II a depasit inflatia

CROATIA, Pilonul II (2002-2009 apr.):

- randament mediu de 3,72% pe an;
- inflatie medie de 2,88% pe an => Pilonul II a depasit inflatia

CEHIA, Pilonul III (1995-2008):

- randament mediu de 5,41% pe an;
- Inflatie medie de 4,67% pe an => Pilonul III a depasit inflatia

6. Plata pensiilor private – de la legi la practica

- Fondurile de pensii private facultative (Pilonul III) din Ungaria, Bulgaria, Cehia au intrat deja in faza de plata
- Ex: in Ungaria, Pilonul III a facut deja plati de 946 mil. EUR pentru 360.000 de participanti
- Fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II) din Polonia intra in plata anul acesta, cu legislatie provizorie
- Singura tara cu lege completa de plata din ECE: Croatia
- Pilonul II din Romania a facut deja primele plati pentru beneficiari (pensii anticipate, invaliditate, deces, conditii speciale) si asteapta cca. 100.000 de cazuri de plata in urmatorii 10 ani. Legea de plata – termen 2010.

7. Riscul politic – un factor distructiv

- Aproape toate sistemele de pensii private din regiune au fost afectate in ultimul an, pe fondul crizei, de decizii politice cu efecte distructive pentru pensiile private
- Motivatie:
 - fondurile de pensii au active tot mai importante → privite ca o resursa pentru a trece mai usor criza economica
 - educatia financiara redusa – efectele negative mai slab percepute
- Efecte: efectele scontate nu vor fi atinse → o noua “generatie de sacrificiu” → increderea in sistem se degradeaza
- Concluzie: riscul politic este mai puternic decat “drobul de sare” al subperformantei investitionale.

7. Riscul politic in pensiile private din ECE

Statele baltice: contributiile la Pilonul II au fost reduse (sau exista intentii):

Lituania 5,5% → 3%,

Estonia 6% → 2%

Letonia 8% → 2%, inca in discutie

Slovacia:

→ Pilonul II a fost deschis (a devenit neobligatoriu)

→ comisionul de administrare redus cu 2/3

→ se discuta introducerea de garantii absolute si reducerea contributiilor

7. Riscul politic in pensiile private din ECE

Polonia si Bulgaria: Guvernele au luat decizia reducerii bruste a comisioanelor fondurilor de pensii private

Romania: contributia la Pilonul II a fost inghetata la 2%, perspective incerte pentru 2010 (cand ar trebui sa fie 3%)

Ungaria: dezvoltarea Pilonului II a fost inghetata, iar politicienii discuta despre folosirea banilor fondurilor de pensii pentru a acoperi / garanta restantele bancare si alte masuri asemanatoare

7. Riscul politic in pensiile private din ECE

Croatia: Pilonul II a fost amenintat cu deschiderea (ca in Slovacia), Guvernul saboteaza Pilonul II prin majorarea pensiei publice doar pentru cei care renunta la Pilonul II. Deocamdata, masura de deschidere a fost pusa in asteptare

Cehia: Banca centrala, care supravegheaza Pilonul III, folosind pretextul crizei, a intarit cerintele de solvabilitate pentru companiile de pensii, in pofida garantiei deja excesive a randamentului anual pozitiv.

8. Recomandarile institutiilor internationale

- Banca Mondiala, OCDE si UE sustin reforma pensiilor si sistemele de pensii private din ECE
- in unele cazuri, actiuni concrete: Romania (BM, UE, FMI au impus respectarea calendarului de contributii la Pilonul II, majorarea mai rapida a varstei de pensionare, decuplarea punctului de pensie de salariul mediu si indexarea pensiei de stat doar cu inflatia)
- rapoarte recente ale acestor institutii: politici recomandate si o colectie de „bune practici” pentru a sustine si solidifica pensiile private din regiune.

8. Recomandarile OECD

- Nu va abateti de la drum: pensiile private raman o necesitate;
- Reducerea contributiilor duce la un deficit de venituri la varsta pensionarii;
- Majorarea varstei de pensionare si a contributiilor creste venitul la pensie;
- Economisirea prin pensiile private are un caracter de termen lung;
- Imbunatatiti designul prin includerea unor optiuni investitionale implicite;
- Modelul multifond ajuta la protectia participantilor apropiati de pensionare;
- Garantiile in sistemele cu “contributii definite” ar putea fi utile – dar nu este clar ce nivel de garantare e necesar sau cine este dispus sa plateasca;
- Sunt necesare campanii nationale de informare pentru a explica participantilor natura pe termen foarte lung a pensiilor private;
- Nu suprareglementati domeniul pensiilor private, ca raspuns la actuala criza economica si financiara.

(“Private Pensions and Policy Responses to the Financial and Economic Crisis”, 22 aprilie 2009)

8. Recomandarile Bancii Mondiale si ale UE

BM

- Autoritatile nu trebuie sa ia masurile abrupte sau sa opereze schimbari bruste in sistemele de pensii private, ca reactie conjuncturala la efectele crizei economice;
- Sistemele de pensii private obligatorii au fost create de catre Banca Mondiala pentru a functiona si a obtine performante pe perioade lungi de timp;
- Actuala criza intareste nevoia de a avea sisteme de pensii multipilon cat mai diversificate si cat mai puternice;
- Constructia de fonduri destinate clientilor apropiati de varsta de pensionare si mecanisme de tranzitie graduala a economiilor acestora catre fonduri prudente;

UE

- Fondurile de pensii au o protectie naturala in fata crizei si nu au fost afectate de criza financiara in aceeaasi masura cu alte institutii financiare;
- Fondurile de pensii nu au investit in active toxice, sistemele sunt relativ robuste.

8. Recomandari - sinteza

- Criza economica NU anuleaza motivele care au facut necesare sistemele de pensii private → dificultatile conjuncturale nu trebuie sa afecteze constructia acestora;
- performantele fondurilor de pensii trebuie judecate pe perioade lungi de timp;
- suprareglementarea este contraproductiva – fondurile de pensii au dovedit o buna rezistenta la efectele crizei;
- Imbunatatirea design-ului schemelor de pensii – solutia multifond – ofera protectie participantilor fara sa “blocheze” performanta investitionala
- Informarea publicului ramane o prioritate

Concluzii:

- 15 ani de pensii private in ECE – unitate in diversitate
- Fondurile de pensii private au batut inflatia peste tot in ECE
- Multe sisteme au intrat deja in plata, altele se pregatesc
- Romania a invatat mult (si inca are multe de invatat) de la statele din regiune, dpdv al pensiilor private
- Pasul urmator: modelul multifond – DA! Dar atentie la detalii
- Riscul politic si schimbarile legislative neinspirate au un efect distructiv pentru sistemele de pensii private
- Institutiile (financiare) internationale – BM, UE, FMI, OECD – sustin reforma pensiilor si sustin pensiile private

FIAR
2009

 APAPR

Media X PRIMM

Contributii consistente si pensie linistita!

mihai.bobocea@apapr.ro

www.apapr.ro

daniela.ghetu@mxp.ro

www.pensiileprivate.ro

ZIUA PENSILOR PRIVATE, FIAR 2009